

Investigating the Properties of Primary and Secondary topic in Southern Kurdish (A Corpus-based Analysis)

Safura Azizi¹, Habib Gowhari², Ali Jamali³

1. Ph.D. Candidate Department of Linguistics, Il.C., Islamic Azad University, Ilam, Iran. E-mail: s_azizi@yahoo.com

2. Corresponding Author, Department of Linguistics, Il.C., Islamic Azad University, Ilam, Iran. E-mail: h_gowhary@yahoo.com

3. Department of English Language and Literature, Il.C., Islamic Azad University, Ilam, Iran. E-mail: Ali.Jamali@iau.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article

Article History:

Received:
26, July, 2025

In Revised Form:
27, August, 2025

Accepted:
5, September, 2025

Published Online:
20, September, 2025

Keywords: primary topic, secondary topic, southern Kurdish, grammatical role, animacy, specificity, definiteness

Abstract

The present corpus study is intended to investigate the linguistic and pragmatic properties of primary and secondary topics in southern Kurdish. The correlation between the primary and secondary topics with factors including grammatical roles, animacy, definiteness, referentiality and specificity and grammatical agreement was calculated. In its canonical use, primary topic is matched with animate agentive subject and secondary topic is matched with inanimate patient object. Dalrymple and Nicholavae (2010) and Lambrecht (1994) as the main theoretical framework have been frequently cited. Topic-hood is defined based on the aboutness relationship. In other words, topic is that element in the sentence which is the main concern of the stated proposition. Pragmatic considerations play an important role in determining the possible topic(s) of a sentence. The natural conversations among the native speakers of southern Kurdish were recorded, transcribed and analyzed. The investigated corpus included 450 sentences in which 208 topics were chosen, codified and analyzed using SPSS software. The results indicated that primary topics were found to be mainly definite, animate, specific, referential, agentive and basis of (obligatory) grammatical agreement. The secondary topics were, also, found to have a high correlation with their expected properties including being object, specific, referential, patient and being the basis of (optional) object agreement. In terms of morphological coding, both primary and secondary topics were found to be represented employing definite noun phrases. In terms of prosodic coding, primary topics were found to be unaccented while secondary topics were reported to have (activating) accent. Due to their salient status in the discourse, the investigated topics (primary and secondary) could be both deleted or moved within their sentences. However, in their marked cases, both primary and secondary topics are not matched with their inherent and expected properties. However, this mismatch is not correlated with a linguistic coding of topics in southern Kurdish. The careful study of probable repercussions of this mismatch of topics and their expected properties in Kurdish and other Iranian languages is a possible hint for future studies.

Cite this The Author(s): Azizi, S., Gowhari, H., Jamali, A: (2025). Investigating the Properties of Primary and Secondary topic in Southern Kurdish (A Corpus-based Analysis): Journal of Language Researches Vol.16. No.1. Spring & Summer-(167-191). DOI: [10.22059/jolr.2025.400925.666936](https://doi.org/10.22059/jolr.2025.400925.666936)

Publisher: University of Tehran Press

https://jolr.ut.ac.ir/article_104109.html?lang=en

1. Introduction

Strawson (1964) was among the early scholars who investigated topic. Erteschik-Shir (2007) believed that each sentence has a truth condition which can be assessed in connection with the topic of the sentence. Topic-less sentences are suspended in the sense they cannot be interpreted unless a possible topic is found. Topicality is often defined based on the concept of aboutness (Reinhart, 1982; Gundel, 1988; Lambrecht, 1994). In almost each sentence (proposition), there is an identifiable and salient referent about which the speaker intends to add some new information which is the possible topic of the sentence. The inherent and referential properties of (primary and secondary) topics have been the focus of many studies (Reinhart, 1982; Vallduvi, 1992, Lambrecht, 1994). Croft (1991) introduced the concept of “natural topicality” and tried to emphasize of possible properties of topical referent such as saliency and definiteness. According to Dalrymple and Nikolaeva (2010), topics are naturally definite, animate, specific, first and second person and pragmatically salient. The relationship between topic and each one of these factors is investigated by many scholars (Givon, 1983; Dahl and Fraurud, 1996; Yamamoto, 1999; Leonetti, 2003; de Swart, 2007).

2- Literature review

A high correlation is reported between objects and secondary topics on the one hand and between the subjects and primary topics on the other hand. In all human languages, such a correlation between high grammatical roles including subject and object with topics is noted by many linguists (Croft, 1991; Rude, 1986; Blake, 2001; Sasse, 1984). Sasse (1984) claimed that the correlation between object and secondary topic is so strong that non-topical object lose their object properties and undergo incorporation. They are no longer a part of argument structure of the verb and therefore cannot trigger object agreement with object pronominal enclitics (Bresnan and Mchombo, 1987). Non-topical subjects impose some limitation for the syntax of some languages. Such subjects cannot preserve their normal position in the sentence (Nass, 2007). In a language such as Nez Perce, topical non-object arguments including adjuncts can be promoted as direct object and, hence, trigger the object agreement with pronominal enclitics.

Except Persian, few studies addressed the representation of primary and secondary topics. Asadi and Gowhari (2019), however, investigated the role of pragmatic saliency in primary and secondary topics. Agreement with topical elements was the main concern of the study. The results indicated that in Kalhori Kurdish, there was full agreement in terms of number and person between object clitics and those objects which were prominent and topical in the discourse (secondary topics). Unlike agreement with topical objects, subject agreement suffixes are in agreement with both topical and focal subjects (regardless of IS). Furthermore, it was found that indirect objects can not trigger object agreement, even if they are topical. Karimi (1990) focused on the role of specificity in the use of postposition /ra/ in Persian without taking into account its pragmatic function as a marker of secondary topic. Gomeishi (1997) paid attention to topicality and animacy as factors involved in the use of /ra/ in Persian. Dalrymple and Nikolavae (2010) adopted a pragmatic approach to the use of /ra/ as a marker of secondary topic which is almost always matched with direct object of the sentence. This view was much earlier held by Dabirmogham (1992) who emphasized the pragmatic considerations in the use of /ra/ as a marker of secondary topics in Persian. The elements marked with /ra/ were salient in the discourse and a more probable candidate for being topic of the sentence.

3- Methodology

The present corpus study is intended to investigate the linguistic and pragmatic properties of primary and secondary topics in southern Kurdish. The correlation between the primary and secondary topics with factors including grammatical roles, animacy, definiteness, referentiality and specificity and grammatical agreement was calculated. In its canonical use, primary topic is matched with animate agentive subject and secondary topic is matched with inanimate patient object. Dalrymple and Nikolaeva (2010) and Lambrecht (1994) as the main theoretical framework have been frequently cited. Topichood is defined based on the aboutness

relationship. In other words, topic is that element in the sentence which is the main concern of the stated proposition. Pragmatic considerations play an important role in determining the possible topic(s) of a sentence. The natural conversations among the native speakers of southern Kurdish were recorded, transcribed and analyzed. The investigated corpus included 450 sentences in which 208 topics were chosen, codified and analyzed using SPSS software. For each variable, a code was defined, for example, in terms of animacy, topics are either animate or inanimate. Animate topics were accordingly assigned value of 1 and inanimate topics were assigned value of 2. Then, it was possible to compare different variables for both primary and secondary topics. Cross-tabulation allowed us to have a full assessment of all factors and variables of the study. The results, were, then presented in various tables. To avoid a mere statistical analysis, 4 samples of actual and natural conversations of native speakers of southern Kurdish were described taking into account features such as definiteness, animacy, specificity, referentiality, grammatical agreement and prosodic and morphological coding of primary and secondary referents.

4- Results

The results indicated that primary topics were found to be mainly definite, animate, specific, referential, agentive and basis of (obligatory) grammatical agreement. The secondary topics were, also, found to have a high correlation with their expected properties including being object, specific, referential, patient and being the basis of (optional) object agreement. In terms of morphological coding, both primary and secondary topics were found to be represented employing definite noun phrases. In terms of prosodic coding, primary topics were found to be unaccented while secondary topics were reported to have (activating) accent. Due to their salient status in the discourse, the investigated topics (primary and secondary) could be both deleted or moved within their sentences. However, in their marked cases, both primary and secondary topics are not matched with their inherent and expected properties. However, this mismatch is not correlated with a linguistic coding of topics in southern Kurdish. The careful study of probable repercussions of this mismatch of topics and their expected properties in Kurdish and other Iranian languages is a possible hint for future studies.

بررسی ویژگی‌های مبتدای اولیه و ثانویه در کردی جنوبی (رویکردی پیکره-محور)

صفورا عزیزی^۱، حبیب گوهری^۲، علی جمالی^۳

S_azizi@yahoo.com

h_gowhary@yahoo.com

A_jamali@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری زبانشناسی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران. رایانامه:

۲. نویسنده مسئول، استادیار گروه زبانشناسی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران. رایانامه:

۳. استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران. رایانامه:

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف پژوهش حاضر بررسی خصوصیات زبانی و کلامی مبتداهای اولیه و ثانویه در کردی جنوبی با رویکردی پیکره-محور می‌باشد. میزان همبستگی و ارتباط مبتداهای اولیه و ثانویه با عواملی مانند نقش دستوری، جاننداری، معرفگی، ارجاعی بودن، مشخص بودن و مطابقه مورد بررسی قرار گرفتند. در حالت بی‌نشان، مبتدای اولیه با فاعل جاندار کنش‌گر و مبتدای ثانویه با مفعول غیرجاندار کنش‌پذیر انطباق پیدا می‌کنند. دالریمل و نیکولوا (۲۰۱۰) و لامبرکت (۱۹۹۴) به عنوان چارچوب اصلی پژوهش حاضر به دفعات مورد استناد قرار گرفته‌اند. مفهوم مبتدا بر اساس رابطه دربارگی تعریف شده است. به عبارتی، مبتدا آن عنصری در جمله است که گزاره در مورد آن است. ملاحظات کلامی و کاربردی نقش اصلی در تعیین مبتدای جمله دارند. گفتگوهای طبیعی بین گویشوران کردی جنوبی ضبط و ثبت و سپس آوانگاری شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بر اساس محدودیت‌های پژوهش، حدود ۲۰۸ مبتدا شناسایی و مورد بررسی قرار گرفتند. پاسخ‌ها به صورت کدهائی در نرم افزار آماری اسپ‌اس‌اس (SPSS) تعریف شدند. نتایج نشان داد که در حالت بی‌نشان مبتداهای اولیه غالباً معرفه، جاندار، مشخص، ارجاعی، کنش‌گر و مبنای مطابقه (اجباری) هستند. همچنین، مبتداهای ثانویه غالباً با ویژگی‌های ذاتی خود مانند مفعول بودن، مشخص و ارجاعی بودن، کنش‌پذیری و قابلیت مبنای مطابقه (اختیاری) انطباق دارند. از لحاظ صرفی، هم مبتدای اولیه و هم ثانویه به صورت گروه اسمی معرفه و از لحاظ نوائی، مبتدای اولیه به صورت فاقد تکیه و مبتدای ثانویه همراه با تکیه (فعال‌ساز) نمود پیدا می‌کنند. چون مصداق مبتداها (اولیه و ثانویه) قابل بازیابی است، لذا قابلیت حذف و یا انتقال دارند. در حالت نشان‌دار، مبتداهای اولیه و ثانویه با خصوصیات ذاتی خود انطباق ندارند، لیکن این عدم انطباق منجر به صورت‌بندی زبانی متفاوتی در مبتدا (اولیه یا ثانویه) در کردی جنوبی نشده است. بررسی دقیق پیامدهای عدم انطباق مبتدا با ویژگی‌های ذاتی خود در زبان کردی و دیگر زبان‌های ایرانی می‌تواند پیشنهاد نویسندگان حاضر برای پژوهش‌های آتی باشد.

نوع مقاله:

علمی - پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۵/۲۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۴/۰۶/۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۶/۱۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۶/۳۰

واژه‌های کلیدی:

مبتدای اولیه، مبتدای ثانویه، کردی جنوبی، نقش دستوری، جاننداری، مشخص و ارجاعی بودن، معرفگی

۱. مقدمه

از اولین پژوهشگرانی که مفهوم مبتدا^۱ را مورد بررسی قرار داد، استراسون^۲ (۱۹۶۴) بود که اعتقاد داشت درستی و بجائی یک گزاره^۳ را باید بر اساس مرتبط بودن اطلاعات در مورد مبتدای آن ارزیابی نمود. طبق نظر ارتشیک-شیر^۴ (۲۰۰۷)، تمام جملات ارزش صدق^۵ دارند. ارزش صدق جملات هم بخاطر وجود مبتدا هست، تا بتوان درستی یا نادرستی گزاره مرتبط با آن را ارزیابی نمود. گزاره (جمله) فاقد مبتدا معلق است و تا پیدا کردن مبتدای مرتبط با آن، افراد نمی‌دانند که آن گزاره در مورد چه چیزی است. در تعداد معدودی از جملات نیز ممکن است کلا مبتدا وجود نداشته باشد و کل جمله حاوی اطلاع نو باشد. ارتشیک شیر (۲۰۰۷) از اصطلاح صحنه مبتدا^۶ برای این جملات استفاده می‌نماید. این جملات به مصداق خاصی اشاره نمی‌کنند، بلکه موقعیتی را توصیف می‌کنند که گزاره آن را بیان می‌کند. لامبرکت (۱۹۹۴) از اصطلاح کانون جمله‌ای برای اشاره به این نوع جملات فاقد مبتدا استفاده می‌نماید.

افراد زیادی مبتدا را بر اساس مفهوم دربارگی^۷ مورد بررسی قرار داده‌اند. مبتدا عنصری است که گزاره درباره آن است (رینه‌هارت^۸، ۱۹۸۲؛ گاندل^۹، ۱۹۸۸؛ لمبرکت، ۱۹۹۴ و دیگران). در هر گزاره، عناصری (آشنا) هستند که گوینده اطلاعات جدیدی راجع به آنها به مخاطب ارائه می‌دهد. این عناصر برانگیخته^{۱۰} و تشخیص‌پذیر^{۱۱} گزینه‌های مناسبی هستند که نقش مبتدائی را ایفاء نمایند. افراد (گوینده و شنونده) گزاره‌های بعدی را در مورد این عناصر مبتدائی صورت‌بندی می‌نمایند و با تداوم مبتدا^{۱۲}، تمام گزاره‌ها برای طرفین به راحتی قابل درک و فهم خواهند بود. به نظر لامبرکت (۱۹۹۴)، مبتدا بیانگر یک رابطه است. مبتدا رابطه بین یک مصداق و گزاره را بیان می‌کند. گوینده فرض می‌کند که برای مخاطب یک مصداق مشخص و به اندازه کافی آشنا و تشخیص‌پذیر است و لذا آن مصداق به عنوان مبتدا یک مبنای محتمل برای دادن خبر^{۱۳} و تصریح^{۱۴} است. مبتدا در بخش پیش‌فرض^{۱۵} گزاره است و تصریح هم در بخش کانون گزاره

1. topic
2. Strawson
3. proposition
4. Erteschik-Shir
5. Truth value
6. Stage topic
7. aboutness
8. Reinhart
9. Gundel
10. evoked
11. identifiable
12. topic continuity
13. comment
14. assertion
15. presupposition

است. از منظر کاربردی، جمله‌ای که دارای مبتدا است به این معنی است که طرفین گفتگو درباره مصداقی صحبت می‌کنند که در مرکز توجه و علاقه آنهاست. لامبرکت (۱۹۹۴) از اصطلاح «پیش‌فرض مبتدابودگی» از این موضوع یاد می‌کند.

رابطه بین مبتدابودگی و خصوصیات ارجاعی^۱ عبارات اسمی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است (اینپهارت، ۱۹۸۲؛ والدووی^۲، ۱۹۹۲؛ لامبرکت، ۱۹۹۴). همچنین، آنها بین مبتدابودگی و «شایسته مبتدا بودن» (کامری^۳، ۲۰۰۳) یا مبتدابودگی طبیعی^۴ (کرافت، ۱۹۹۱) تفاوت قائل هستند. مبتدابودگی بیانگر وضعیت اطلاعی یک مصداق است که به رابطه کاربرشناختی بین مبتدا و گزاره اشاره دارد. مبتدابودگی به تفسیر^۵ گوینده از یک موقعیت در یک بافت ارتباطی خاص بستگی دارد و لزوماً به خصوصیات ارجاعی یک عبارت اسمی متکی نیست، بلکه بیشتر به فرضیات گوینده در مورد میزان و وضعیت علاقه مخاطب به یک مصداق خاص وابسته است (دالریمپل و نیکولاوا، ۲۰۱۰). مقوله دستوری معرفگی اگرچه عموماً برای مصادیق مبتدائی مورد استفاده قرار می‌گیرد، لیکن لزوماً موضوع مفهوم مبتدابودگی نیست (همان). به عبارت دیگر، معرفگی شرط لازم برای مبتدائی بودن هست ولی به تنهایی کافی نیست. علاوه بر معرفگی، بین عناصر مبتدائی و برخی خصوصیات دیگر مانند مشخص‌بودگی، جاننداری و انسان‌بودن نیز همبستگی‌های بالائی دیده می‌شود. به عبارتی، مبتدا غالباً به صورت معرفه، مشخص، جاندار و غالباً انسان بازنمائی می‌شود. البته می‌توان میزان همبستگی بین مبتدا و خصوصیات معنایی مانند معرفگی، مشخص‌بودگی، شخص، جاننداری و انسان‌بودن را با انجام پژوهش‌هایی (پیکره-محور) اندازه گرفت. به نظر دالریمپل و نیکولاوا (۲۰۱۲) مبتدا به صورت طبیعی با این ویژگی‌های برجسته^۶ مرتبط است و زبان‌ها ممکن است ابزارهای خاصی برای بازنمائی این ویژگی‌ها داشته باشند. دالریمپل و نیکولاوا (۲۰۱۰) با مطالعه پیشینه این موضوع نتیجه می‌گیرند که بیشتر مبتداها معرفه، جاندار، مشخص، اول و دوم شخص هستند. رابطه بین مبتدابودگی و هرکدام از این ویژگی‌ها بوسیله پژوهشگران در زبان‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است (گیون^۷، ۱۹۸۳ الف؛ داهل و فراورود^۸، ۱۹۹۶؛ یاماموتو^۹، ۱۹۹۹؛ لئونتی^{۱۰}، ۲۰۰۳؛ دی سوارت^{۱۱}، ۲۰۰۷). داهل و فراورود (۱۹۹۶) در ارتباط با رابطه بین مبتدابودگی و جاننداری نتیجه گرفته است که

1. referential properties
2. Vallduvi
3. Comrie
4. natural topicality
5. construal
6. prominent
7. Givon
8. Dahl and Fraurud
9. Yamamoto
10. Leonetti
11. de Swart

مصادیق مبتدائی عمدتاً جاندار هستند، به این دلیل که ما تمایل داریم که دنیای خود را با محوریت موجودات زنده ادراک نمائیم تا موجودات غیرزنده (همان). در عین حال، این پژوهشگران تاکید دارند که همبستگی بین مبتدا و این ویژگی‌های ذاتی مطلق نیست. همه عبارات اسمی که ذاتا شایستگی بازنمائی مبتداها را دارند ممکن است نقش مبتدائی نداشته باشند به این دلیل که ممکن است در کلام به اندازه کافی برجسته یا مرتبط به علاقه طرفین گفتگو نباشند. در مقابل احتمال اینکه برخی مصادیق غیرانسان، نکره و غیرمشخص به دلیل وضعیت برجسته کلامی و کاربردی نقش مبتدائی داشته باشند نیز وجود دارد (دالریمل و نیکولاوا، ۲۰۱۰).

در این پژوهش، منظور از جاندار، جاندار زبانی^۱ است که لزوماً منطبق بر جاندار زیستی^۲ نیست. انسانها که توانائی احساس و آغاز کردن^۳ ارادی^۴ رویدادی را دارند بهترین نمونه موجودات جاندار هستند. برخی نقش‌های معنائی منحصرأ انسان هستند (مانند کنش گر و پذیرا^۵)، برخی دیگر مانند هدف، مکان، و کنش پذیر ممکن است جاندار یا بی جان باشند. نقش‌های معنائی کنش گر، پذیرا و بهره‌ور^۶ معمولاً باید جاندار باشند. بی جان بودن این نقش‌ها شدیداً غیرقابل انتظار و نشان‌دار محسوب می‌شود، زیرا که موجودات بی جان دارای توان مشارکت ارادی و فعالانه منسوب به این نقش‌ها نیستند. اگرچه نقش‌های معنائی کنش‌پذیر، هدف و مکان ترجیحاً بی جان هستند، اما هم موجودات بی جان و هم جاندار کاندیداهای محتمل برای این نقش‌ها هستند.

ماهیت همبستگی بین مبتدابودگی و میزان تشخیص‌پذیری کلامی مصادیق بوسیله لامبرکت (۱۹۹۴) مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس، لامبرکت مقیاس دسترس‌پذیری مبتدا^۷ را پیشنهاد نموده است که بر اساس آن، عبارات مبتدائی قابل قبول آنهایی هستند که در کلام دارای مصادیق فعال‌تری هستند (لامبرکت، ۱۹۹۴: ۱۷۱). این مصادیق مبتدائی اغلب به صورت ضمیر بدون تکیه یا به صورت تهی^۸ نمود زبانی پیدا می‌کنند. بعد از ضمایر و صورت‌های تهی، گروه‌های اسمی معرفه به برخی مصادیق فعال و تشخیص‌پذیر دلالت دارند و معمولاً برای بازنمائی برخی مصادیق مبتدائی مورد استفاده قرار می‌گیرند. دسته‌ای دیگر از مصادیق هستند که اگرچه برای افراد قابل دسترس و تشخیص‌پذیر هستند، لیکن در آن موقعیت خاص ارتباطی غیرفعال هستند. لامبرکت این گروه از مصادیق را استفاده نشده^۹ می‌نامد. نهایتاً، ایشان گروه

1. linguistic animacy
2. biological animacy
3. instigate
4. volitional
5. recipient
6. beneficiary
7. topic accessibility scale
8. zero
9. unsued

دیگری از مصادیق را که برای افراد ناآشنا و تشخیص‌ناپذیر هستند به عنوان مصادیق جدید^۱ طبقه‌بندی می‌نمایند که دارای برجستگی کلامی نبوده و نمی‌توانند به عنوان مبتدا ایفای نقش نمایند (همان). البته، اگر این مصادیق ناآشنا و تشخیص‌ناپذیر از لحاظ کاربرشناختی به یک مصداق تشبیه‌پذیر مرتبط شوند، احتمال ایفای نقش مبتدائی برای آنها قابل تصور است، هرچند که این احتمال خیلی پایین است. طبق طبقه‌بندی لامبرکت (۱۹۹۴)، این گروه به جدید-وابسته^۲ موسوم هستند. مصادیق نو وابسته در رویکرد لامبرکت بوسیله پورتنر و یابوشیتا^۳ (۲۰۰۱) به عنوان مصادیق مشخص اما نکره شناخته شده‌اند. در این رویکرد، مشخص بودن چنین عبارتی باعث ایجاد ارتباطی^۴ ضعیف با یک مصداق تثبیت شده در کلام قبلی می‌گردد که اگرچه برای گوینده تشخیص‌پذیر می‌باشد، ولی برای شنونده تشخیص‌ناپذیر است. لذا می‌توان گفت که همه عبارات معرفه مشخص هستند، ولی صرفاً عبارات نکره ارجاعی می‌توانند (برای گوینده) دارای مصداقی مشخص باشند. موصولی‌سازی ابزار دیگری است که می‌توان با استفاده از آن مصداق عبارت نکره را مشخص و تبدیل به مبتدا نمود. برای نمونه ارتشیک شیر (۲۰۰۷) نشان می‌دهد که در زبان دانمارکی با استفاده از موصولی‌سازی عبارات نکره می‌توان آنها را تبدیل به مبتدا نمود، درحالی‌که بدون موصولی‌سازی این امکان در این زبان وجود ندارد. منظور از کلام، بافت قبلی است، ولی برخی اعتقاد دارند که بافت بعدی (جملات بعد) نیز می‌تواند در مشخص نمودن مصادیق و لذا مبتداسازی احتمالی نقش داشته باشند (پورتنر و یابوشیتا، ۲۰۰۱). عبارات نکره غیرمشخص برخلاف عبارات نکره مشخص دارای مصداقی هستند که نه برای گوینده و نه برای شنونده قابلیت تشخیص و بازیابی ندارند و گاهی ممکن است اصلاً مصداقی نداشته باشند و لذا قابلیت مبتدایزیری ندارند (همان).

گاهی ممکن است گزاره‌ای (جمله‌ای) در مورد بیش از یک مصداق باشد و لذا دانش مخاطب در مورد هردو بیشتر گردد. اگرچه در یک موقعیت ارتباطی خاص، تمرکز بر روی چندین مصداق می‌تواند باعث محدودیت‌های شناختی گردد، لیکن مطالعات زبان‌های مختلف نشان می‌دهد که جملات تا دو مبتدا به صورت هم‌زمان می‌توانند داشته باشند (دالریمل و نیکولاوا، ۲۰۱۰). بر این اساس، علاوه بر مبتدای اصلی (اولیه)، مفهوم مبتدای ثانویه مطرح می‌شود. در حالت بی‌نشان، فاعل مبتدای اولیه و دستوری‌شده محسوب می‌گردد. بین نقش‌های دستوری مانند فاعل و مفعول و مبتدا (اولیه و ثانویه) می‌تواند نوعی همبستگی وجود داشته باشد. معمولاً در زبان‌های مختلف، فاعل با مبتدا انطباق پیدا می‌کند. با بررسی پیشینه این موضوع، می‌توان افراد زیادی را

1. brand-new

2. brand-new anchored

3. Portner and Yabushita

4. link

نام برد که به این انطباق و همبستگی بین فاعل و مبتدا اشاره نموده‌اند (هاکت^۱، ۱۹۵۸؛ کینن^۲، ۱۹۷۶؛ گیون^۳، ۱۹۷۶؛ کامری^۴، ۱۹۸۹؛ بوسونگ^۵، ۱۹۸۹؛ یوماموتو^۶، ۱۹۹۹؛ ارتشیک‌شیر^۷، ۲۰۰۷). گیون از فاعل به عنوان مبتدای دستوری شده یاد می‌کند و لامبرکت (۱۹۹۴: ۱۳۲) فاعل را مبتدای بی- نشان جمله قلمداد می‌کند. این مفهوم کاربردشناختی معمولاً با فاعل نحوی انطباق پیدا می‌کند که ظرفیتی اجباری و دارای نقش معنایی برجسته است (همان). نیکولاوا (۲۰۰۱) نشان می‌دهد که در استیاک^۸ همبستگی بین مبتدا اولیه و نهاد زیاد است، به نحوی که اگر فاعل مبتدائی نباشد، مجهول‌سازی اجباری می‌گردد تا فاعل غیرمبتدائی از جایگاه نهاد برداشته شود. همچنین، نیکولاوا (۲۰۰۱) مبتدای ثانویه را آن چیزی^۹ تعریف می‌کند که گزاره درباره رابطه آن با مبتدای اولیه تعبیر^{۱۰} می‌گردد. البته مبتدای اولیه نسبت به مبتدای ثانویه از لحاظ کلامی و کاربردی برجسته‌تر و این موضوع در نمود آوایی، صرفی و نحوی مبتداها منعکس می‌گردد. بین نمود نوائی (آوایی) و مبتدابودگی نیز رابطه وجود دارد. به عبارت دیگر، میزان برجستگی شناختی مصداق کلامی (مبتداها) یا نحوه توزیع اطلاع (ساخت اطلاع) بر روی نمود زبانی آنها تاثیرگذار است (لامبرکت، ۱۹۹۴؛ گیون، ۱۹۸۳؛ آریل، ۱۹۸۸؛ گاندل و دیگران، ۱۹۹۳). علاوه بر جایگاه نحوی، صورت صرفی و نوائی مبتدای اولیه و ثانویه نیز متاثر از ساخت اطلاع جمله خواهد بود. عبارات مبتدائی غالباً به صورت فاقد تکیه نمود آوایی پیدا می‌کنند. مطالعات پیکره‌ای همراه با فراوانی و درصد نشان می‌دهند که در یک کلام منسجم، مبتدای اولیه بخاطر برجستگی کلامی بیشتر، اغلب به صورت معرفه یا صورت های صرفی ضعیف مانند ضمیر یا ضمیر تهی نمود می‌یابند (لامبرکت، ۱۹۹۴؛ منشی زاده و گوهری ۱۳۹۰). ارتشیک‌شیر (۲۰۰۷) از دو اصطلاح مبتدا و کانون استفاده نموده تا نحوه صورت‌بندی مبتداها را بیان نماید. به نظر او، مبتدای اولیه نسبت به مبتدای ثانویه اولویت دارد، به این دلیل که ارزش صدق جمله با استناد به آن محاسبه و ارزیابی می‌گردد نه مبتدای ثانویه. او مبتدای ثانویه را مبتدای وابسته نام‌گذاری نموده است که در قسمت کانون واقع شده و معمولاً با مفعول صریح انطباق می‌یابد.

والدووی (۱۹۹۲) نیز میزان برجستگی نسبی عناصر مبتدائی را مطرح نموده است. او بین کانون و زمینه^{۱۱} تمایز قائل شده است. زمینه به نوبه خود به دو بخش اتصال^{۱۲} و دنباله^{۱۳} تقسیم می‌شود که اساس آن بر پایه میزان برجستگی نسبی می‌باشد. به عقیده دالریمل و نیکولاوا

1. Hocket
2. Keenen
3. Bossong
4. ostyiac
5. entity
6. construe
7. ground
8. link
9. tail

(۲۰۱۰) اتصال که برجسته‌تر است همان مبتدای اولیه است و دنباله که دارای میزان برجستگی کلامی کمتری است همان مبتدای ثانویه است. اطلاعات جدید موجود در جمله بوسیله اتصال (مبتدای اولیه) به اطلاعات قبلی افزوده می‌شود، دنباله (مبتدای ثانویه) اطلاعات مشخص‌تری به مخاطب ارائه می‌نماید که ممکن است اطلاعات جدیدتری در راستای تکمیل یا اصلاح اطلاعات قبلی به مخاطب باشد که باعث به‌روز شدن اطلاعات در مورد رابطه آن با مبتدای اولیه (اتصال) گردد.

۲. پیشینه پژوهش

بین مفعول و مبتدا (ثانویه) همبستگی نزدیکی وجود دارد، درست مانند همان ارتباطی که بین فاعل و مبتدای اولیه وجود دارد. معمولاً در زبان‌ها، بین عناصر بالا در سلسله مراتب نقش دستوری مانند فاعل و مفعول و مبتدا این همبستگی دیده می‌شود (کرافت^۲، ۱۹۹۱؛ رود^۳، ۱۹۸۶؛ و بلیک^۴، ۲۰۰۱). برخی مانند ساسه^۵ (۱۹۸۴) معتقد هستند که همبستگی بین مفعول و مبتدای ثانویه آنقدر شدید است که اگر مفعولی مبتدائی نباشد دیگر فاقد خصوصیات مفعولی است و دچار انضمام می‌گردد. عناصر انضمام‌یافته بخاطر اینکه تحت حاکمیت فعل نیستند و اصولاً جز ساخت ظرفیتی فعل محسوب نمی‌شوند، لذا نمی‌توانند مبنا و محرک مطابقه باشند (برزن و امچومبو^۶، ۱۹۸۷). این وضعیت مشابه فاعل‌های غیرکنش‌گر و غیرمبتدائی است که نمی‌توانند در جایگاه نحوی مختص به خود قرار بگیرد (ناس^۷، ۲۰۰۷). در مقابل، درزبانی مانند نرپرسه^۸ گاهی موضوع غیرمفعولی (مانند افزوده‌ها) به خاطر مبتدائی‌بودن به جایگاه مفعول ارتقا پیدا می‌کند و می‌تواند مانند مفعول نشانه دریافت نماید یا مبنای مطابقه مفعولی با فعل باشد (رود، ۱۹۸۶).

در زبان‌های ایرانی، بغیر از زبان فارسی مطالعات اندکی در مورد نحوه بازنمائی مبتدا (اولیه یا ثانویه) انجام گرفته است. گوهری و اسدی (۱۳۹۸) میزان برجستگی کلامی فاعل و مفعول را در تثبیت نقش آنها به عنوان مبتدا در کردی جنوبی مورد تاکید قرار داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که در کردی جنوبی مطابقه مفعولی صرفاً با مفعول‌های مبتدائی (مبتدای ثانویه) که دارای برجستگی کلامی باشند و مصداق آنها قبلاً در کلام آمده باشد انجام می‌گیرد. کریمی (۱۹۹۰) بدون اشاره به نقش کلامی /ا/ به عنوان نشانه مبتدای ثانویه، صرفاً بر روی عامل مشخص‌بودگی^۹ سازه نشان‌دار شده با /ا/ تاکید داشته‌اند. قمیشی (۱۹۹۷) تاکید دارد که چندین

1. up-to-date

2. Croft

3. Rude

4. Blake

5. Sasse

6. Bresnan and Mchombo

7. Næss

8. Nez Perce

9. specificity

عامل در به کارگیری /r/ دخیل هستند که مشخصاً وی به عامل مبتدایبودگی و جاننداری اشاره می‌نماید. دالریمل و نیکولاوا (۲۰۱۰) با اتخاذ یک رویکرد کلامی معتقدند که /r/ در زبان فارسی نشانه مبتدای ثانویه است. به عقیده آنها در زبان فارسی، مبتدای ثانویه بوسیله پس‌افزافه /r/ نشان‌دار می‌شود که غالباً با مفعول صریح انطباق پیدا می‌کند. این رویکرد کلامی نیکولاوا می‌تواند به رویکرد دبیرمقدم در مقاله پیرامون /r/ نزدیک باشد، زیرا که دبیرمقدم (۱۳۶۹) برای /r/ نقشی کلامی متصور است و آن را نشانه مبتدای ثانویه در فارسی می‌داند. تعریف دبیرمقدم و نیکولاوا از مبتدای ثانویه تقریباً مشابه است. در حالت بی‌نشان، هر دو فاعل را مبتدای اولیه و مفعول را مبتدای ثانویه می‌دانند و هر دو به نقش ساخت اطلاع در تعیین مبتدا واقف هستند.

۳. روش‌شناسی پژوهش

هدف پژوهش حاضر بررسی خصوصیات زبانی و کلامی مبتداهای اولیه و ثانویه در کردی جنوبی (گویش ایلامی) با رویکردی پیکره-محور می‌باشد. میزان همبستگی مبتداهای اولیه و ثانویه با عواملی مانند نقش دستوری، جاننداری، غیرجاننداری، معرفگی، نکرگی، ارجاعی/ غیرارجاعی، مشخص‌بودگی/ غیرمشخص‌بودگی، مطابقه و میزان برجستگی مصادیق آنها در کلام همگی مورد بررسی قرار گرفتند. گفتگوهای طبیعی بین گویشوران کردی جنوبی ضبط و ثبت و سپس آوانگاری شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بنابر محدودیت‌های پژوهش، حدود ۲۰۰ جمله از تمام جملات گردآوری‌شده بر اساس متغیرهای مورد نظر بررسی شدند. علت تحلیل نسبتاً کم جملات، تعداد متغیرهای نسبتاً زیاد پژوهش می‌باشد. در پژوهش‌هایی که تعداد متغیرهای مورد بررسی کمتر باشد، می‌توان از پیکره‌های بزرگتری بهره برد، و طبیعتاً در پژوهش‌هایی که روابط بسیاری از متغیرهای زبانی را بررسی می‌کنند، می‌توان از پیکره‌های زبانی کوچک‌تر استفاده نمود (برزینا، ۲۰۱۸: ۱۵). با توجه به مطالعه مسائل نظری، نویسندگان این پژوهش اطمینان دارند که حجم مورد بررسی می‌تواند نمایانگر وضعیت کلی زبان در سبک بررسی‌شده باشد. بعد از گردآوری داده‌ها، در قدم اول جهت بررسی و تحلیل دقیق‌تر، جملات مناسب جهت تحلیل از پیکره زبانی مورد نظر انتخاب شدند. سپس، این جملات بر اساس، مبانی نظری پژوهش و متناسب با متغیرهای پژوهش به دقت توصیف شدند (در قسمت بعدی ۴ نمونه از این توصیفات ارائه شده است). پاسخ‌ها به صورت کدهائی در نرم افزار آماری اسپس‌اس‌اس (SPSS) تعریف شده و سپس داده‌ها وارد محیط نرم افزار شدند.

۴. توصیف نمونه هائی از داده های کردی جنوبی

در ابتدا، ۴ نمونه از داده‌های کردی جنوبی بر اساس مبانی نظری و متغیرهای پژوهش توصیف می‌شوند و سپس نتایج حاصل از این توصیفات به صورت آماری در قسمت بعدی ارائه می‌شوند.

- 1- a. ow kwər-æ chwæ sæn-ø?
that boy-Def what buy-Past

آن پسر چی خرید؟

b. (ow kwər-æ) mashin-e(g) (sæn-ø-*e)
 that bow-Def car-Indef buy-3P.SI-3P.SI(Obj)

(آن پسر) ماشینی (خرید*ش).

در جمله (b-1)، فاعل جمله نقش مبتدای اولیه را ایفاء نموده است و چون دارای برجستگی^۱ کلامی است، می‌تواند به صورت ضمیر فاعلی محذوف هم نمود پیدا کند. مبتدای اولیه معرفه، جاندار (انسان)، مشخص، ارجاعی و کنش‌گر می‌باشد. از لحاظ صرفی، به صورت گروه اسمی و از لحاظ نوائی به صورت فاقد تکیه نمود پیدا کرده است. چون مصداق آن قابل بازیابی است، لذا قابلیت حذف هم دارد و به این دلیل داخل پرانتز قرار داده شده است. همچنین، به دلیل تشخیص‌پذیری مصداق آن، می‌توان آن را به جایگاه پسافعلی منتقل نمود. اما در همین جمله (b-1)، مفعول صریح فاقد برجستگی کلامی بوده و حاوی اطلاع نو می‌باشد و لذا قابلیت تبدیل به مبتدا (ثانویه) را ندارد. در این جمله، مفعول غیرمبتدائی نکره، غیرجاندار، غیرمشخص، ارجاعی و کنش‌پذیر می‌باشد که به صورت گروه اسمی کامل و دارای تکیه نمود پیدا کرده است که قابلیت حذف و جابجائی را ندارد، زیرا که مصداق آن قبلاً در کلام نیامده و قابلیت بازیابی ندارد. امکان برقراری مطابقه پی‌بست مفعولی سوم شخص مفرد (-e) با مفعول جمله (mashin-e) منتفی است، زیرا که مفعول غیرمبتدائی بوده و فاقد برجستگی کلامی می‌باشد.

2- a. ki kətaw-æ dər-i-ø(-e)?
 who book-Def tear-Past-3P.SI-3P.SI (Obj)

کی کتابو پاره کرد؟

b. æli (kətaw-æ) dər-i-ø(e).
 ali book-Def tear-Past-3P.SI-3P.SI (Obj)

علی (کتابو) پاره (ش) کرد.

در جمله (b-2)، فاعل جمله در کلام قبلی نیامده و لذا فاقد برجستگی کلامی بوده و لذا قابلیت مبتدایبودگی را ندارد. این حالت نشان‌دار محسوب می‌گردد، زیرا که در حالت بی‌نشان، فاعل جمله مبتدائی است، لیکن در این جمله فاعل نقش مبتدائی ندارد. در مقابل، مفعول که در حالت بی-نشان مبتدای ثانویه محسوب می‌شود، در این بافت تنها مبتدای جمله و لذا مبتدای اولیه محسوب می‌شود. این مبتدای اولیه نشان‌دار ویژگی‌های معمول یک مبتدای اولیه از قبیل جانداربودن و کنش‌گربودن را ندارد، ولی چون گزاره بیان‌شده در مورد آن می‌باشد، به همین دلیل نقش مبتدای اصلی را ایفاء نموده است. بخاطر قابل‌بازیابی بودن مصداق این مبتدا، قابلیت حذف و همچنین انتقال به جایگاه پسافعلی (خروج به راست) و آغازین (خروج به چپ) جمله را نیز دارد. این مبتدای نشان‌دار از لحاظ نوائی دارای تکیه و از لحاظ صرفی به صورت گروه اسمی معرفه نمود زبانی پیدا کرده است. نکته مهم دیگر، امکان برقراری مطابقه پی‌بست مفعولی سوم شخص

مفرد (-e) با مفعول جمله (kətaʷ-æ) می‌باشد که به دلیل برجستگی کلامی و مبتدائی بودن آن است.

3. a. æli chwæ wæ kətaʷ-æ kər-d-ø?
ali what with book-Def do-Past-3P.SI

علی کتاب را چکار کرد؟

- c. (æli) (kətaʷ-æ) dər-i-ø-(e)
ali book-Def tear-Past-3P.SI-3P.SI (obj)

(علی) (کتاب را) پاره(ش) کرد.

4. a. Chwæ læ naw mashin-æ hish-t-i (w)æ ja?
what in within car-Def put-Past-2P.SI in place

چی داخل ماشین جا گذاشتی؟

- b. Kart-eil-æ (læ naw mashin-æ) hisht-əm-(an) (w)æ ja.
cards in within car-Def put-Past-1P.SI-3P.PI(obj) in place

کارت‌هارو (داخل ماشین) جا گذاشتم.

در جمله (3-b)، مصداق فاعل و مفعول در کلام قبلی آمده، لذا هردو مبتدائی هستند و بنابراین شاهد حضور توامان مبتدای اولیه (فاعل) و مبتدای ثانویه (مفعول) هستیم. مبتدای اولیه و ثانویه از لحاظ ویژگی‌های ذاتی مانند جاننداری، مشخص‌بودگی، نقش‌های معنایی و معرفگی باحالت بی‌نشان خود انطباق دارند. همچنین، بخاطر قابلیت بازیابی مصداق آنها، می‌توان آنها را حذف یا از ساختار موضوعی خارج (به سمت چپ یا راست) نمود. مفعول مبتدائی (kətaʷ-æ) می‌تواند مبنای مطابقه با پی‌بست مفعولی سوم شخص مفرد (-e) نیز باشد.

در جمله (4-b)، فاعل (ضمیر محذوف دوم شخص مفرد) مبتدای اولیه است، لیکن مفعول صریح کانونی بوده و لذا قابلیت مبتدایبودگی ندارد. در مقابل، مفعول حرف اضافه (mashin-æ) چون در کلام قبلی آمده دارای مصداق تشخیص‌پذیر می‌باشد و لذا می‌تواند نقش مبتدای ثانویه را ایفاء نماید، زیرا گزاره بیان شده در جمله (4-b) نه تنها در مورد فاعل دوم شخص مبتدائی جمله هست، بلکه همزمان در مورد مفعول حرف اضافه نیز می‌باشد. به دلیل قابلیت بازیابی فاعل و مفعول حرف اضافه، هردو می‌توانند حذف شده یا (به سمت راست یا چپ) جابجا شوند. در کردی جنوبی، مفعول غیرمستقیم برخلاف مفعول صریح (Kart-eil-æ) قابلیت مبنای مطابقه را ندارد حتی اگر مبتدائی باشد.

۵. یافته‌ها و تحلیل داده‌ها

نحوه انطباق و رابطه مبتدای اولیه و ثانویه با عواملی مانند ارجاعی/ غیرارجاعی بودن، مشخص/ غیرمشخص بودن، جاننداری/ غیرجاننداری، معرفگی/ نگرگی، نقش‌های معنایی، نقش‌های دستوری و مطابقه به صورت پیکره‌ای مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاصل به صورت آماری ارائه می‌گردد. در جدول (۱)، نسبت فراوانی و درصد مبتداهای اولیه و ثانویه با عامل ارجاعی/ غیرارجاعی مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول (۱) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک ارجاعی/غیرارجاعی و نوع مبتدا

مبتدا	وضعیت ارجاعی	ارجاعی	غیرارجاعی	مجموع
اولیه	فراوانی	150	0	150
	درصد ستون	72.1%	0.0%	72.1%
	درصد ردیف	100.0%	0.0%	100.0%
	مجموع	72.1%	0.0%	72.1%
ثانویه	فراوانی	58	0	58
	درصد ستون	27.9%	0.0%	27.9%
	درصد ردیف	100.0%	0.0%	100.0%
	مجموع	27.9%	0.0%	27.9%
مجموع	فراوانی	208	0	208
	درصد ستون	100.0%	0.0%	100.0%
	درصد ردیف	100.0%	0.0%	100.0%
	مجموع	100.0%	0.0%	100.0%

نتایج ارائه‌شده در این جدول نشان می‌دهد که از مجموع ۱۰۴، مبتدای اولیه و ثانویه، همگی ارجاعی هستند. لذا به نظر می‌رسد که عامل ارجاعی بودن بخشی از مفهوم مبتدابودگی باشد. عدم ثبت حتی یک مورد مبتدای غیرارجاعی به این مفهوم است که ارجاعی بودن مبتدا شرط لازم محسوب می‌شود. همچنین، ۷۲٫۱٪ از مبتداها اولیه و بقیه ثانویه هستند. علت فراوانی بیشتر مبتدای اولیه نسبت به مبتدای ثانویه روشن است؛ مبتدای اولیه معمولاً با فاعل جملات و مبتدای ثانویه با مفعول جملات منطبق می‌شوند، از آنجائی که هر جمله‌ای باید فاعل داشته باشد و بیشتر جملات فاقد مفعول هستند (لازم)، بنابراین رخداد بیشتر مبتدای اولیه نسبت به مبتدای ثانویه در پیکره بررسی شده قابل درک است. عامل دیگری که نسبت آن با نوع مبتدا مورد بررسی قرار گرفته است، نمود نوائی است. جدول (۲) فراوانی داده‌های بررسی‌شده را به تفکیک دو عامل نوع مبتدا و نمود نوائی نشان می‌دهد.

جدول (۲) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک نمود نوائی و نوع مبتدا

مبتدا	وضعیت نوائی	دارای تکیه	بدون تکیه	مجموع
اولیه	فراوانی	34	116	75
	درصد ستون	41.5%	92.1%	72.1%
	درصد ردیف	22.7%	77.3%	100.0%
	مجموع	16.3%	55.8%	72.1%
ثانویه	فراوانی	48	10	58
	درصد ستون	58.5%	7.9%	27.9%
	درصد ردیف	82.8%	17.2%	100.0%
	مجموع	23.1%	4.8%	27.9%
مجموع	فراوانی	82	126	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	39.4%	60.6%	100.0%
	مجموع	39.4%	60.6%	100.0%

جدول (۲) نشان می‌دهد که به طور کلی مبتدای اولیه اغلب فاقد تکیه و مبتدای ثانویه غالباً دارای تکیه (۸۲٫۸٪) می‌باشند. لامبرکت (۱۹۹۴)، تکیه مبتدای ثانویه را از نوع فعال ساز قلمداد می‌کند نه کانونی. اگر مفعول دارای تکیه کانونی باشد، قابلیت مبتدا شدن را از دست می‌دهد. از مجموع ۱۵۰ مبتدای اولیه بررسی شده در پیکره زبانی تحلیل شده در این پژوهش، (۷۷٫۳٪) فاقد تکیه هستند. در مقابل، از مجموع ۵۸ مبتدای ثانویه ثبت شده، (۸۲٫۸٪) دارای تکیه هستند. لذا، می‌توان گفت که مبتدای اولیه تمایل دارد که به صورت نوائی ضعیف (فاقد تکیه) و مبتدای ثانویه به صورت قوی (دارای تکیه) تظاهر پیدا کنند. لامبرکت (۱۹۹۴) این موضوع را مورد تاکید قرار داده است که مبتدابودگی از لحاظ نوائی در زبان‌ها منجر به ظهور مصادیق به صورت بدون تکیه می‌گردد. نتایج پژوهش حاضر این موضوع را در ارتباط با مبتدای اولیه تایید می‌نماید، لیکن در ارتباط با مبتدای ثانویه این نتیجه‌گیری با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست. در مقابل، طبق نظر والدووی (۱۹۹۲)، مبتدای اولیه (اتصال) نسبت به مبتدای ثانویه (دنباله) برجسته‌تر است و این موضوع در نمود آوائی، صرفی و نحوی مبتداها منعکس می‌گردد. این نتیجه‌گیری با نتایج پژوهش حاضر همسو است. علاوه بر عامل ارجاعی (جدول-۱)، در پیکره مورد بررسی، نسبت مبتدای اولیه و ثانویه را با عامل مشخص / نامشخص بودن نیز مورد بررسی قرار گرفت (جدول-۳).

جدول (۳) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک مشخص / غیرمشخص و نوع مبتدا

مبتدا	وضعیت مشخص‌بودگی	مشخص	غیرمشخص	مجموع
اولیه	فراوانی	148	2	150
	درصد ستون	74.0%	25.0%	72.1%
	درصد ردیف	98.7%	1.3%	100.0%
	مجموع	71.2%	1.0%	72.1%
ثانویه	فراوانی	52	6	58

درصد ستون	26.0%	75.0%	27.9%
درصد ردیف	89.7%	10.3%	100.0%
مجموع	25.0%	2.9%	27.9%
فراوانی	200	8	208
درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%
درصد ردیف	96.2%	3.8%	100.0%
مجموع	96.2%	3.8%	100.0%

همچنانکه مشاهده می‌شود، مفهوم مبتدا اغلب بوسیله مصادیق مشخص بازنمایی می‌شود (حالت بی‌نشان). نتایج بدست آمده موید این مطلب می‌باشد. از مجموع ۱۵۰ مبتدای اولیه بررسی‌شده، (۹۸٫۷٪) دارای مصادیق مشخص هستند. این آمار در مورد مبتدای ثانویه اندکی کمتر است. از مجموع ۵۸ مبتدای ثانویه بررسی‌شده، (۸۹٫۷٪) دارای مصادیق مشخص هستند. بررسی پیشینه نشان می‌دهد که مصادیقی که برای گوینده مشخص باشند ولی برای شنونده نامشخص، می‌توانند نقش مبتدائی داشته باشند (دالریمل و نیکولاوا، ۲۰۱۰)، هرچند این اتفاق به‌ندرت رخ می‌دهد، لیکن در پژوهش حاضر همانگونه که جدول فوق نشان می‌دهد نمونه‌های اندکی از این نوع به ثبت رسیده است.

جدول (۴) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک جاندار / غیرجاندار و نوع مبتدا

مبتدا	وضعیت جاندار	جاندار	غیرجاندار	مجموع
اولیه	فراوانی	144	6	150
	درصد ستون	81.8%	18.8%	72.1%
	درصد ردیف	96.0%	4.0%	100.0%
	مجموع	69.2%	2.9%	72.1%
ثانویه	فراوانی	32	26	58
	درصد ستون	18.2%	81.3%	27.9%
	درصد ردیف	55.2%	44.8%	100.0%
	مجموع	15.4%	12.5%	27.9%
مجموع	فراوانی	88	16	104
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	84.6%	15.4%	100.0%
	مجموع	84.6%	15.4%	100.0%

نکته دیگر در مورد ارجاعی‌بودن و مشخص‌بودن مصادیق این است که همه مصادیق مشخص ارجاعی هستند، اما برعکس همه مصادیق ارجاعی مشخص نیستند. در پژوهش حاضر میزان انطباق مبتدای اولیه و ثانویه با متغیر جاندار / غیرجاندار نیز مشخص شده است که نتایج آن به صورت جدول (۴) ارائه گردیده است.

نتایج بدست آمده در ارتباط با عامل جاننداری نشان می‌دهد که در حالت بی‌نشان، مبتدای اولیه عموماً بوسیله موجودات جاندار بازنمایی می‌گردد، لیکن در مورد مبتدای ثانویه تمایل برای بازنمایی به صورت غیرجاندار (حالت بی‌نشان) خیلی بالا نیست. همچنانکه مشاهده می‌گردد، از مجموع ۱۵۰ مبتدای اولیه مورد بررسی، (۹۶٪) از آنها به موجودات جاندار ارجاع می‌دهند. درحالی‌که در مورد مبتدای ثانویه، فقط (۴۴٫۸٪) به صورت غیرجاندار نمود یافته است. این همبستگی که به نظر جهانی می‌رسد بوسیله پژوهشگران دیگر با بررسی داده‌هایی از دیگر زبان‌ها مورد تایید قرار گرفته است. داهل و فراورود (۱۹۹۶) در این ارتباط نتیجه گرفته‌اند که مصادیق مبتدائی (فاعلی) عمدتاً جاندار هستند، او دلیل این همبستگی را تمایل انسان‌ها برای ادراک جهان بیرون با محوریت موجودات زنده می‌داند. پیامدهای این تمایز بین حالت بی‌نشان و نشان‌دار در زبان‌های ایرانی و غیرایرانی می‌تواند موضوع پژوهش‌های آتی باشد. رابطه عامل نوع مبتدا با عامل معرفگی / نکرگی نیز مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج آن به صورت جدول (۵) ارائه شده است.

جدول (۵) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک معرفگی / نکرگی و نوع مبتدا

مبتدا	وضعیت معرفگی / نکرگی	معرفه	نکره	مجموع
اولیه	فراوانی	148	2	150
	درصد ستون	72.5%	50.0%	72.1%
	درصد ردیف	98.7%	1.3%	100.0%
	مجموع	71.2%	1.0%	72.1%
ثانویه	فراوانی	56	2	58
	درصد ستون	27.5%	50.0%	27.9%
	درصد ردیف	96.6%	3.4%	100.0%
	مجموع	26.9%	1.0%	27.9%
مجموع	فراوانی	204	4	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	98.1%	1.9%	100.0%
	مجموع	98.1%	1.9%	100.0%

آمار فوق نشان می‌دهد که مبتدای اولیه بیشتر به صورت معرفه نمود پیدا می‌کند. در (۹۸٫۷٪) از موارد، مبتدای اولیه به صورت معرفه ظاهر شده‌اند. به همین ترتیب، بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که مبتدای ثانویه نیز غالباً بوسیله عبارات معرفه نمود پیدا می‌کند. (۹۶٫۶٪) از مبتداهای ثانویه به صورت معرفه تظاهر پیدا کرده‌اند، لذا حالت انطباق مبتدا (اولیه و ثانویه) با عبارات معرفه را حالت بی‌نشان قلمداد می‌نمائیم. همچنانکه می‌بینیم گاهی عبارات نکره هم ممکن است دارای نقش مبتدائی باشند، هرچند که فراوانی آنها بسیار کم است (دالریمپل و نیکولاوا (۲۰۱۰).

همچنین، نحوه انطباق مبتدای اولیه و ثانویه با نقش‌های مختلف معنایی نیز بررسی شده است که نتایج آن به صورت جدول (۶) ارائه گردیده است.

مبتدا نوع * معنایی جدول (۶) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک نقش

مبتدا	نقش معنایی	کنش گر	کنش پذیر	پذیرا	مبتدا	ابزار	تجربه گر	قیدی	غیره	مجموع
اولیه	فراوانی	134	4	2	2	0	3	0	5	150
	درصد ستون	100.0%	8.7%	33.3%	100.0%	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%	72.1%
	درصد ردیف	89.3%	2.7%	1.3%	1.3%	0.0%	1.7%	0.0%	3.7%	100.0%
	مجموع	64.4%	1.9%	1.0%	1.0%	0.0%	1.9%	0.0%	1.9%	72.1%
ثانویه	فراوانی	0	42	4	0	4	0	8	0	29
	درصد ستون	0.0%	91.3%	66.7%	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%	0.0%	27.9%
	درصد ردیف	0.0%	72.4%	6.9%	0.0%	6.9%	0.0%	13.8%	0.0%	100.0%
	مجموع	0.0%	20.2%	1.9%	0.0%	1.9%	0.0%	3.8%	0.0%	27.9%
مجموع	فراوانی	134	46	6	1	4	4	7	4	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	64.4%	22.1%	2.9%	50.0%	1.9%	1.9%	3.8%	1.9%	100.0%
	مجموع	64.4%	22.1%	2.9%	50.0%	1.9%	1.9%	3.8%	1.9%	100.0%

بررسی نتایج ارائه‌شده در جدول (۶) نشان می‌دهد که مبتدای اولیه غالباً با نقش معنایی کنش‌گر انطباق یافته است. همچنانکه مشاهده می‌شود، در ۸۹،۳٪ از موارد، مبتدای اولیه دارای نقش معنایی کنش‌گر بوده است. انطباق مبتدای اولیه با نقش معنایی کنش‌گر حالت بی‌نشان قلمداد می‌گردد. همچنین، مبتدای اولیه گاهی با نقش‌های معنایی دیگر مانند تجربه‌گر، کنش‌پذیر، پذیرا، مبدا و غیره نیز منطبق می‌گردد که البته فراوانی آنها اندک است. مرور پیشینه موضوع نتایج این پژوهش را تایید می‌کند. نقش‌هایی مانند هدف، مکان، و کنش‌پذیر ممکن است جاندار یا بی‌جان باشند. نقش‌های معنایی کنش‌گر، پذیرا و بهره‌ور معمولاً باید جاندار باشند. بی‌جان بودن این نقش‌ها شدیداً غیرقابل انتظار و نشان‌دار محسوب می‌شود (دالریمپل و نیکولاوا، ۲۰۱۰). همچنین، جدول (۶) نشان می‌دهد که مبتدای ثانویه اغلب دارای نقش معنایی کنش‌پذیر می‌باشد. در مجموع، ۹۱،۳٪ از مبتداهای ثانویه بررسی‌شده دارای نقش معنایی کنش‌پذیر هستند. در اینجا هم انطباق مبتدای ثانویه با نقش معنایی کنش‌پذیر حالت بی‌نشان قلمداد می‌گردد. گاهی نیز نقش‌های پذیرا، ابزار و قیدی نیز با مبتدای ثانویه (در حالت نشان‌دار) انطباق پیدا می‌کنند که البته فراوانی بالائی ندارند. بررسی پیامدهای انطباق مبتدای اولیه با نقش‌های معنایی غیرکنش‌گر و انطباق مبتدای ثانویه با نقش‌های معنایی غیرکنش‌پذیر نیز می‌تواند در زبان‌های ایرانی و غیرایرانی به عنوان موضوع پیشنهادی جهت پژوهش مطرح گردد.

اگرچه در حالت بی‌نشان، فاعل مبتدای اولیه و مفعول مبتدای ثانویه است، لیکن در برخی موقعیت‌ها چنین نیست. در پیکره زبانی بررسی شده در این ارتباط نتایجی حاصل شد که به صورت فراوانی و درصد در جدول (۷) ارائه گردیده است.

جدول (۷) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک نقش دستوری و نوع مبتدا

مبتدا	نقش دستوری	فاعل	مفعول	مفعول حرف اضافه	مجموع
اولیه	فراوانی	143	7	0	150
	درصد ستون	100.0%	10.7%	0.0%	72.1%
	درصد ردیف	96.0%	4.0%	0.0%	100.0%
	مجموع	69.2%	2.9%	0.0%	72.1%
ثانویه	فراوانی	0	51	7	58
	درصد ستون	0.0%	89.3%	100.0%	27.9%
	درصد ردیف	0.0%	86.2%	13.8%	100.0%
	مجموع	0.0%	24.0%	3.8%	27.9%
مجموع	فراوانی	143	58	7	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	69.2%	26.9%	3.8%	100.0%
	مجموع	69.2%	26.9%	3.8%	100.0%

جدول (۷) نشان می‌دهد از مجموع ۱۵۰ مبتدای اولیه بررسی‌شده، ۹۶٪ از آنها دارای نقش فاعل دستوری و ۴٪ هم مفعول صریح هستند. در پیکره جمع‌آوری شده، هیچ مفعول غیرمستقیمی نقش مبتدای اولیه نداشته است. همچنین، از مجموع ۵۸ مبتدای ثانویه بررسی شده، ۸۶٫۲٪ مفعول صریح و ۱۳٫۸٪ هم مفعول حرف اضافه/ غیرمستقیم هستند. در حالت بی‌نشان، فاعل مبتدای اولیه و مفعول مبتدای ثانویه است (دبیرمقدم، ۱۳۶۹؛ لامبرکت، ۱۹۹۴؛ کامری، ۲۰۰۳). البته گاهی ممکن است فاعل کانونی باشد و مفعول برجستگی کلامی داشته باشد که در این صورت مفعول می‌تواند مبتدای اولیه باشد. همچنانکه گفته شد، در پژوهش حاضر ۴٪ از مفعول-های بررسی شده اینگونه بوده‌اند. جدول (۸) توزیع فراوانی و درصد داده‌های بررسی‌شده را به تفکیک نوع مبتدا و نمود صرفی نشان می‌دهد.

جدول (۸) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک نمود صرفی * نوع مبتدا

مبتدا	نمود صرفی	گ ۱ معرفه دارای نشانه	گ ۱ معرفه فاقد نشانه	ضمیر شخصی	ضمیر متصل	ضمیر تهی	گ ۱ نکره دارای نشانه	گ ۱ نکره فاقد نشانه	مجموع
اولیه	فراوانی	2	18	40	0	88	2	0	150
	درصد ستون	6.7%	60.0%	90.9%	0.0%	100.0%	100.0%	0.0%	72.1%
	درصد ردیف	1.3%	12.0%	26.7%	0.0%	58.7%	1.3%	0.0%	100.0%
	مجموع	1.0%	8.7%	19.2%	0.0%	42.3%	1.0%	0.0%	72.1%
ثانویه	فراوانی	28	12	4	6	0	0	8	58
	درصد ستون	93.3%	40.0%	9.1%	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%	27.9%
	درصد ردیف	48.3%	20.7%	6.9%	10.3%	0.0%	0.0%	13.8%	100.0%
	مجموع	13.5%	5.8%	1.9%	2.9%	0.0%	0.0%	3.8%	27.9%
مجموع	فراوانی	30	30	44	6	88	2	8	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	14.4%	14.4%	21.2%	2.9%	42.3%	1.0%	3.8%	100.0%
	مجموع	14.4%	14.4%	21.2%	2.9%	42.3%	1.0%	3.8%	100.0%

نتایج بدست آمده درباره نحوه نمود صرفی مبتدای اولیه و ثانویه در جدول (۸) ارائه شده است. این آمار نشان می‌دهد که مبتدای اولیه عمدتاً به صورت ضمیر تهی و ضمیر شخصی بیان می‌-

شود. از مجموع ۱۵۰ مبتدای اولیه بررسی شده، ۵۸٫۷٪ به صورت ضمیر تهی و ۲۶٫۷٪ هم به صورت ضمیر شخصی نمود پیدا کرده‌اند. ۱۲٪ نیز به صورت گروه اسمی معرفه (فاقد نشانه) تظاهر پیدا کرده‌اند. نقطه اشتراک شیوه‌های نمود این است که همگی معرفه هستند و از لحاظ صرفی صورت‌های زبانی ضعیف قلمداد می‌شوند. در مقابل، مبتدای ثانویه عمدتاً به صورت گروه اسمی کامل (دارای نشانه و فاقد نشانه) تظاهر پیدا کرده است. از مجموع ۵۸ مبتدای ثانویه، ۴۸٫۳٪ به صورت گروه اسمی دارای نشانه معرفی و ۲۰٫۷٪ به صورت گروه اسمی معرفه ولی فاقد نشانه معرفی تظاهر پیدا کرده‌اند. مشاهده می‌گردد که صورت‌های ضمیری (شخصی و تهی) کمی برای بازنمایی مبتدای ثانویه مورد استفاده قرار گرفته است. همچنانکه اشاره شد، مبتدای اولیه در حالت بی‌نشان با فاعل و مبتدای ثانویه با مفعول جمله انطباق دارند که البته گاهی به دلائل کلامی و بافتی ممکن است غیر از این باشد. در این پژوهش، همچنین نسبت متغیر نوع مبتدا با نوع مطابقه مورد بررسی قرار گرفته است (جدول ۹).

جدول (۹) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک مطابقه و نوع مبتدا

مبتدا	مطابقه	دارد اجباری	دارد اختیاری	ندارد	مجموع
اولیه	فراوانی	143	3	4	150
	درصد ستون	100.0%	14.3%	8.0%	72.1%
	درصد ردیف	96.0%	1.3%	2.7%	100.0%
	مجموع	69.2%	1.0%	1.9%	72.1%
ثانویه	فراوانی	0	13	45	58
	درصد ستون	0.0%	85.7%	92.0%	27.9%
	درصد ردیف	0.0%	20.7%	79.3%	100.0%
	مجموع	0.0%	5.8%	22.1%	27.9%
مجموع	فراوانی	143	16	49	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	69.2%	6.7%	24.0%	100.0%
	مجموع	69.2%	6.7%	24.0%	100.0%

جدول (۱۰) توزیع فراوانی داده‌ها به تفکیک مبنا و ناظر مطابقه * نوع مبتدا

مبتدا	مبنا و ناظر مطابقه	هست	نیست	مجموع
اولیه	فراوانی	145	5	150
	درصد ستون	94.8%	7.4%	72.1%
	درصد ردیف	97.3%	2.7%	100.0%
	مجموع	70.2%	1.9%	72.1%
ثانویه	فراوانی	9	49	58
	درصد ستون	5.2%	92.6%	27.9%
	درصد ردیف	13.8%	86.2%	100.0%
	مجموع	3.8%	24.0%	27.9%
مجموع	فراوانی	154	54	208
	درصد ستون	100.0%	100.0%	100.0%
	درصد ردیف	74.0%	26.0%	100.0%
	مجموع	74.0%	26.0%	100.0%

جدول (۱۰) نشان می‌دهد که در مجموع، ۹۷٫۳٪ از عناصری که نقش مبتدای اولیه داشته‌اند ناظر، مینا یا محرک مطابقه بوده‌اند. در ۲٫۷٪ از موارد نیز عناصر مبتدائی نتوانسته‌اند محرک یا مبنای مطابقه قرار بگیرند. به بیان دیگر، در این چند مورد، مطابقه برقرار نبوده است. همانگونه که اشاره شد، مبتدای اولیه معمولاً فاعل است و بین پسوندهای فاعلی و فاعل جمله مطابقه اجباری برقرار است و به همین دلیل آنها عمدتاً ناظر و مبنای مطابقه هستند. در صد بالای ارائه شده نیز این موضوع را تایید می‌کند. از طرفی، مبتدای اولیه گاهی می‌تواند مفعول باشد و چون در اکثر جملات فارسی ما شاهد عدم وجود پی‌بست‌های ضمیری مفعولی هستیم، لذا در ۲٫۷٪ از موارد ثبت شده، این عناصر نتوانسته‌اند مینا، ناظر و محرک مطابقه قلمداد شوند. میزان انطباق مبتدای ثانویه با ناظر مطابقه ۵٫۲٪ به ثبت رسیده است. همانگونه که گفته شد، حضور پی‌بست مفعولی (اختیاری) در گفتار به نسبت حضور پسوندهای فاعلی (اجباری) بسیار کمتر است و این درصد (۵٫۲٪) تقریباً بیانگر نسبت بین این دو می‌باشد.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس پیکره بررسی‌شده، می‌توان به وجود دو نوع مبتدای اولیه بی‌نشان و نشان‌دار قائل بود. در حالت بی‌نشان، همبستگی بالائی بین مبتدای اولیه و عواملی مانند فاعل بودن، معرفه بودن، جاننداری (انسان بودن)، مشخص‌بودگی، ارجاعی بودن و نقش معنائی کنش‌گری مشاهده شده است. اما، در حالت نشان‌دار، مبتدای اولیه حداقل یکی (یا بیش از یکی) از این عوامل را ممکن است دارا نباشد. برای تقریباً تمام عوامل بررسی‌شده، مثال نقض گزارش شده است. مثلاً، گاهی مبتدای اولیه به صورت غیرجاندار، غیرکنش‌گر و یا حتی غیرفاعل گزارش شده است. در مواردی، حتی مفعول به عنوان مبتدای اصلی جمله تعیین شده است. در ارتباط با مبتدای ثانویه هم می‌توان به دو نوع مبتدای ثانویه بی‌نشان و نشان‌دار قائل بود. در حالت بی‌نشان، بین مبتدای ثانویه و عواملی مانند مفعول بودن، غیرجاندار بودن، مشخص‌بودگی، نظارت بر مطابقه مفعولی و نقش معنائی کنش‌پذیری همبستگی بالائی در این پژوهش گزارش شده است. بنابراین، میزان همبستگی مبتدای ثانویه با تمام این عوامل به صورت مجزا و با استناد به داده‌هایی از کردی جنوبی به اثبات رسید. با این حال، تحلیل دقیق آماری نشان می‌دهد که در حالت نشان‌دار، گاهی نمونه‌هایی یافت شده که در تعارض با نتایج کلی پژوهش بوده‌اند که نمونه‌ها و آمار مرتبط در قسمت نتایج ارائه گردید. برای مثال، نمونه‌هایی از مفعول حرف اضافه به عنوان مبتدای ثانویه به ثبت رسیده است (نمونه ۴) که تا آنجائیکه نویسندگان حاضر بررسی نموده‌اند، این موضوع تاکنون در جایی گزارش نشده است.

موضوعی که در ارتباط با عامل جاننداری و مبتداهای اولیه و ثانویه نشان‌دار مطرح است این است که آیا در زبان‌ها این موضوع نشاننداری منجر به صورت‌بندی‌های زبانی (نوائی، صرفی، نحوی و ...) خاصی می‌گردد. تا آنجائی که به زبان کردی جنوبی مربوط است، به نظر می‌رسد که

تفاوت مشخصی در نحوه بازنمایی زبانی مبتداهای اولیه جاندار (بی‌نشان) و غیرجاندار (نشان‌دار) از لحاظ نوائی، صرفی یا نحوی در داده‌های کردی جنوبی بررسی شده در این پژوهش مشاهده نشده است. همچنین در نحوه بازنمایی زبانی مبتدای ثانویه غیرجاندار (حالت بی‌نشان) و مبتدای ثانویه جاندار (حالت نشان‌دار) نیز در این پژوهش تفاوتی یافت نشده است. بررسی بیشتر این موضوع در زبان کردی و دیگر زبان‌های ایرانی و غیرایرانی می‌تواند به عنوان موضوعی برای پژوهش‌های آتی معرفی گردد. نتیجه دیگر اینکه، همبستگی بین جانداربودن مبتدای اولیه و غیرجانداربودن مبتدای ثانویه به عنوان یک تمایل کلی، در این پژوهش صرفاً در مورد مبتدای اولیه قابل پذیرش بوده و در مورد انطباق این موضوع با مبتدای ثانویه در کردی جنوبی باید محتاطانه عمل کرد (جدول ۴). در ارتباط با عامل نقش معنایی نتیجه گرفتیم که در حالت بی‌نشان، مبتدای اولیه غالباً با نقش معنایی کنش‌گر انطباق می‌یابد. همچنین، در حالت بی‌نشان، مبتدای ثانویه غالباً با نقش معنایی کنش‌پذیر انطباق می‌یابد. بررسی پیامدهای انطباق مبتدای اولیه با نقش‌های معنایی غیرکنش‌گر و انطباق مبتدای ثانویه با نقش‌های معنایی غیرکنش‌پذیر (حالت نشان‌دار) می‌تواند در زبان‌های ایرانی و غیرایرانی به عنوان موضوع پیشنهادی دیگر جهت پژوهش مطرح گردد. پژوهش حاضر تفاوت زبانی مشخصی بین انطباق مبتداهای اولیه و ثانویه با نقش معنایی متعارف (بی‌نشان) و نقش معنایی غیرمتعارف (نشان‌دار) مشاهده ننموده است.

در ارتباط با رابطه نقش دستوری فاعل با مبتدای اولیه مشخص شد که همبستگی بسیار بالائی بین مبتدا (اولیه) بودن و فاعل‌بودن وجود دارد. لیکن، در حالت‌های نشان‌دار، نمونه‌هایی یافت شده است که مفعول جمله حتی در حضور فاعل به عنوان مبتدای اولیه انتخاب شده است، به این دلیل که گزاره بیان‌شده در مورد مفعول جمله بوده و فاعل حالت کانونی و غیرمبتدائی گزارش شده است. همچنین، نتایج حاکی از همبستگی بالای مبتدای ثانویه با مفعول صریح جمله است، لیکن نمونه‌هایی هم به ثبت رسیده است که مفعول حرف اضافه به عنوان مبتدای ثانویه قلمداد شده، به دلیل اینکه مفعول صریح در آن بافت غیرمبتدائی و کانونی گزارش شده است. فاعل و مفعول غیرمبتدائی (حالت نشان‌دار) برای دستور زبان (کردی جنوبی) بدون پیامد نبوده است. مرور پیشینه موضوع نشان می‌دهد که در کردی جنوبی، فاعل و مفعول غیرمبتدائی از لحاظ نوائی دارای تکیه، از لحاظ صرفی به صورت گروه اسمی کامل و از لحاظ نحوی غیرقابل انتقال یا حذف (پیشایندسازی یا پسایندسازی) گزارش شده‌اند. مرور برخی پژوهش‌های مشابه این یافته را تایید می‌کند. در کردی جنوبی، مطابقه با فاعل اجباری و با مفعول (در صورت حضور پی‌بست-های مفعولی) اختیاری است (اسدی و گوهری، ۱۳۹۸). در این پژوهش نیز، همبستگی بالائی بین مبتدای اولیه و داشتن مطابقه به ثبت رسیده است. دلیل این موضوع واضح است: در حالت بی‌نشان مبتدای اولیه معمولاً فاعل است، و در زبان فارسی بین پسوندهای مطابقه فاعلی (شناسه-های فاعلی) و فاعل از لحاظ شخص و شمار مطابقه اجباری حاکم است. تنها در ۲٫۷ درصد از

موارد ثبت شده، مطابقه با مبتدای اولیه برقرار نبوده است و دلیل آن هم وجود فاعل کانونی و ایفای نقش مبتدای اصلی به وسیله مفعول مبتدائی جمله بوده است. البته اگر هم‌زمان شاهد حضور مفعول صریح مبتدائی (به عنوان مبتدای اولیه) و پی‌بست ضمیری مفعولی مرتبط با آن باشیم، بین پی‌بست و مفعول مطابقه برقرار است. لذا، مبتدائی‌بودن مفعول عاملی است که انطباق بین پی‌بست‌های مفعولی با مفعول جمله را از لحاظ شخص و شمار ممکن می‌سازد.

نتیجه دیگر پژوهش حاضر این است که مبتدای اولیه یا ثانویه به دلیل آنکه مصداق آن قابل بازیابی است، قابلیت حذف یا انتقال دارد. همچنانکه در بررسی نمونه‌ها مشاهده شد، در کردی جنوبی امکان جابجائی یا حذف عناصر غیرمبتدائی (کانونی) وجود ندارد، لیکن مبتدا (اولیه یا ثانویه) آزادانه به جایگاه‌های پسافعلی و آغازین جمله قابلیت انتقال از خود نشان می‌دهند که البته هرکدام از این ساخت‌های نحوی غیراصلی^۱ دارای کارکرد کلامی و نقشی خاص خود می‌باشد. ساخت اطلاع یا نحوه توزیع اطلاع^۲ می‌تواند تبیین‌کننده این تنوعات نحوی و بجا بودن^۳ نبودن آنها در بافت‌های مختلف در کردی جنوبی باشد.

منابع

- اسدی، فروغ و حبیب گوهری (۱۳۹۸). مطابقه، ساخت اطلاع و مفعول نمائی افتراقی در کردی کلهری. نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی، ۱۱ (۳)، ۱۱۹-۱۳۸. Doi: 10.22108/jrl.2019.116160.1319
- دیرمقدم، محمد (۱۳۶۹). پیرامون را در زبان فارسی. *مجله زبان‌شناسی*، سال ۵، شماره ۱، ۶۰-۲.
- منشی‌زاده، مجتبی و حبیب گوهری (۱۳۹۰). بررسی تاثیر پارامتر تشخیص (نا)پذیری بر روی نمود زبانی. *فصلنامه پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی*، دوره ۲، شماره ۴ (پیاپی ۱۴)، ۱۶۹-۱۹۳.
- Asadi, F. and Gowhari, H. 2019. Agreement, Information Structure, and Differential Object Marking in Kalhori Kurdish. *Journal of Researches in Linguistics*, 11(2), 119-138. doi: 10.22108/jrl.2019.116160.1319 [in Persian]
- Blake, Barry J. 2001. *Case*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, second edition
- Bosson, Georg 1989. 'Morphemic marking of topic and focus.' In Kefer, Michel and van der Auwera, Johan (eds.) 'Belgian Journal of Linguistics 4: Universals of Language,' Amsterdam: John Benjamins
- Bresnan, Joan and Mchombo, Sam A. 1987. 'Topic, pronoun, and agreement in Chichew^a.' *Language* 63(4):741-782
- Comrie, Bernard 2003. 'When agreement gets trigger-happy.' *Transactions of the Philological Society* 101(2):313-337
- Croft, William 1991. *Syntactic Categories and Grammatical Relations: The Cognitive Organization of Information*. Chicago: University of Chicago Press

1. non-canonical
2. information distribution
3. felicity

- Dabir-Moghaddam, Mohammad 1992. 'On the (in)dependence of syntax and pragmatics: Evidence from the postposition *-ra* in Persian.' In Stein, Dieter (ed.) 'Cooperating with written texts: the pragmatics and comprehension of written texts,' Berlin: Mouton de Gruyter, pp. 549–573 [in Persian]
- Dahl, "Osten and Fraurud, K. 1996. 'Animacy in grammar and discourse.' In Fretheim, Thorstein and Gundel, Jeanette K. (eds.) 'Reference and referent accessibility,' Amsterdam: John Benjamins, pp. 47–64.
- Dalrimple, M. and Nikolaeva, Irina. 2010. *Objects and Information Structure*. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO978051199373>
- de Swart, Peter 2007. *Cross-linguistic Variation in Object Marking*. Ph.D. thesis, Radboud University Nijmegen
- Erteschik-Shir, Nomi 2007. *Information Structure: The Syntax-Discourse Interface*. Oxford: Oxford University Press
- Ghomeshi, J. 1997. Topics in Persian VPs. *Lingua* 102:133–167
- Gundel, Jeanette K., Hedberg, Nancy, and Zacharski, Ron 1993. 'Cognitive status and the form of referring expressions in discourse.' *Language* 69:274–308
- Karimi, S. 1990. Obliqueness, specificity, and discourse functions: *Ra* in Persian. *Linguistic Analysis* 20:139–191
- Keenan, Edward L. 1976. 'Towards a universal definition of subject.' In Li, C. N. (ed.) 'Subject and Topic,' New York: Academic Press, pp. 303–333
- Hockett, Charles 1958. *A course in modern linguistics*. New York: Macmillan
- Lambrecht, Knud 1994. *Information structure and sentence form: Topic, focus, and the mental representation of discourse referents*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Leonetti, Manuel 2003. 'Specificity and object marking: the case of Spanish *a*.' In von Stechow, Klaus and Kaiser, Georg A. (eds.) 'Proceedings of the Workshop *Semantic and syntactic aspects of specificity in Romance languages*,' Konstanz: University of Konstanz, pp. 67–101
- Morimoto, Yukiko 2009. 'From topic to subject marking: Implications for a typology of subject marking.' In de Hoop, Helen and de Swart, Peter (eds.) 'Differential Subject Marking,' Dordrecht: Springer, pp. 199–221
- Nikolaeva, Irina 2001. 'Secondary topic as a relation in information structure.' *Linguistics* 39:1–49
- Reinhart, Tanya 1982. 'Pragmatics and linguistics: An analysis of sentence topics.' *Philosophica* 27:53–94
- Rude, Noel 1986. 'Topicality, transitivity, and the direct object in Nez Perce.' *International Journal of American Linguistics* 52(2):124–153
- Sasse, Hans-Jürgen 1984. 'The pragmatics of noun incorporation in Eastern Cushitic.' In Plank, Frans (ed.) 'Objects: Towards a theory of grammatical relations,' London Academic Press, pp. 243–268

- Strawson, Paul F. 1964. 'Identifying reference and truth-values.' In Steinberg, Danny D. and Jakobovitz, Leon A. (eds.) 'Semantics: An interdisciplinary reader,' Cambridge, UK: Cambridge University Press, pp. 86-99
- Vallduv'1, Enric 1992. *The Informational Component*. New York: Garland
- Yamamoto, Mutsumi 1999. *Animacy and reference*. Amsterdam: John Benjamins

